

*dr Paweł Antoszak*¹

Katedra Ekonomii, Instytut Prawa i Ekonomii
Uniwersytet Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

Zróżnicowanie wynagrodzeń między sekcjami PKD w województwie świętokrzyskim

WPROWADZENIE

Celem artykułu jest ocena różnic w poziomach wynagrodzeń oraz zróżnicowania wynagrodzeń między sekcjami PKD w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020. Dziś w Polsce występują grupy zawodowe i społeczne, które osiągają stosunkowo zróżnicowany i wysoki poziom dochodów, np. są już osoby, które w ciągu miesiąca są w stanie zarobić więcej niż inni przez całe życie. Sytuacja taka wzbudza dyskusje i emocje w różnych środowiskach pracy, tym bardziej że jeszcze kilkanaście lat temu różnice dochodowe, w tym płacowe, były niewielkie. Z tego powodu zasadne stało się przeprowadzenie analizy i oceny zróżnicowania i nierówności przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji PKD w województwie świętokrzyskim.

Płace stanowią jedną z kategorii społeczno-ekonomicznych, które są przedmiotem wielu dyskusji wśród polityków, ekonomistów, ekspertów (Nyk, 2016, s. 89). Problemy wynagradzania pracowników należą do podstawowych oraz istotnych zagadnień współczesnej gospodarki i ekonomii. Dotyczą one bowiem czynnika ludzkiego i świadczonej przez niego pracy oraz oczekiwań pracowników z tą pracą związanych w postaci płacy (Jacukowicz, 2000, s. 121). Postawy i zachowania zaś ludzi angażujących swoje działania, umiejętności i wiedzę „przekładają” się zarazem na określone nakłady i wymierne efekty tak w gospodarce jako całości systemowej, jak i w poszczególnych jej działach, czy też organizacjach gospodarczych (Jarmołowicz, Strużyna, 2003, s. 146–159).

Wśród różnych aspektów kształtowania się płac w gospodarce rynkowej na szczególną uwagę zasługuje zróżnicowanie płac w Polsce. Jest ono przy tym

¹ Adres korespondencyjny: Plac Weyssenhoffa 11, 85-072 Bydgoszcz; e-mail: pawelantoszak@ukw.edu.pl. ORCID: 0000-0002-6641-1211.

skutkiem działania różnych czynników: demograficzno-społecznych oraz ekonomicznych (Jarmołowicz, Knapieńska, 2007, s. 107–132). Wiedza zaś o poziomie oraz zróżnicowaniu wynagrodzeń za pracę może być wykorzystywana w polskiej gospodarce (i to tak w skali mikro-, jak i makroekonomicznej) do działań na rzecz wzrostu efektywności pracy i poprawy pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstw oraz do bardziej racjonalnego gospodarowania zasobami ludzkimi w regionie i kraju (Pocztowski, 1998, s. 98).

Poziom, dynamika i relacje płac w organizacjach gospodarczych uzależnione są od sytuacji na rynku pracy, wymagają więc też szczegółowego i stałego monitorowania oraz analizy i oceny. Zróżnicowanie płac wskazuje bowiem między innymi na to, ile powinno się płacić na różnych stanowiskach po to, aby pozyskać m.in. pracowników o pożądanym kwalifikacjach (Listwan, 2002, s. 114). Zgodnie z ujęciem instytucjonalnym, płace kształtują się jednak nie tylko wskutek działania sił rynkowych. W sferze bowiem nieobjętej działaniem tych sił (czyli „niezdeteminowanej przez rynek”), wysokość płac kształtuje się również pod wpływem negocjacyjnego mechanizmu regulacji. Mechanizm ten zaś jest oparty na udziale związków zawodowych oraz związków pracodawców, ale także i samego państwa, w ustalaniu różnego rodzaju i szeroko rozumianych warunków świadczenia pracy oraz samych zasad wynagradzania za pracę, jako reguł mających swój istotny wpływ na poziom, relacje i strukturę płac zatrudnionych.

Zdaniem Z. Jacukowicz w bardziej pragmatycznym ujęciu termin „płaca” obejmuje także inne potocznie używane określenia, takie jak pensja, pobory, uposażenie. Zdaniem tej autorki, płaca to zatem wypłaty pieniężne i wartość świadczeń w naturze za pracę wykonywaną w ramach stosunku pracy, poza udziałem w zysku i czystą nadwyżką w spółdzielczości. Natomiast samo pojęcie wynagrodzenia ma dla niej szerszy zasięg, jako obejmujące wszelkie wypłaty pieniężne i wartość świadczeń w naturze za pracę wykonaną w ramach owego stosunku lub na podstawie umowy-zlecenia, a także honoraria i inne należności związane z pracą (Jacukowicz, 2000, s. 188). Podobne stanowisko zajmuje A. Pocztowski, według którego wynagrodzenie to ogół wydatków pieniężnych oraz świadczeń w naturze wypłacanych pracownikom z tytułu zatrudnienia w podmiocie gospodarczym i obliczanych według statystyki zatrudnienia i wynagrodzeń. Wynagradzanie jest przy tym jednym z istotnych uwarunkowań funkcji zarządzania zasobami ludzkimi (Pocztowski, 1998, s. 76). Zdaniem S. Borkowskiej, wynagrodzenia – z jednej strony – stanowią element dochodów pracowniczych, a z drugiej – kosztów pracy ponoszonych przez przedsiębiorstwo. Ujęcie powyższe wydaje się najbardziej ogólne i całościowe. Autorka wskazuje ponadto, że w skład dochodów z pracy – oprócz wynagrodzeń – wchodzi też dochody pozapłacowe, pojmowane jako zakładowe świadczenia socjalne oraz część wydatków bytowych (dopłaty do stołówek, mieszkań, środków transportu). W krajach zachodnioeuropejskich do szeroko rozumianych wynagrodzeń za pracę zalicza się też zwykle ogół kosz-

tów osobowych, a więc także ubezpieczenia, zasiłki chorobowe itp. świadczenia społeczne, koszt zakupu i użytkowania samochodu służbowego, koszty szkolenia itd., a nawet czasem i dochody z tytułu akcji czy obligacji (Borkowska, 1992, s. 53). Wynagrodzenie za pracę pracownika zatrudnionego w pełnym wymiarze czasu pracy nie może być niższe niż najniższe wynagrodzenie ustalone przez Ministra Pracy i Polityki Socjalnej (Beck-Krala, 2021, s. 28).

WYNAGRODZENIA WEDŁUG SEKCJI PKD W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

Rezultaty analiz ujawniły, że w rozpatrywanym okresie (2013–2020) występowało znaczne zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń w województwie świętokrzyskim (tabela 1.). Przeciętne wynagrodzenie brutto w tym województwie w 2013 roku wyniosło 3165,93 zł i wzrosło w 2015 roku do 3374,56 zł, w 2018 roku do 3954,13 zł, a na koniec 2020 roku wyniosło 4538,11 zł. Najwyższe wynagrodzenie – co do poziomu – zaobserwowano w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa. W 2013 roku kształtowało się na poziomie 4434,61 zł, w 2015 roku było to 4548,98 zł, w 2018 roku – 5266,86 zł, a w 2020 roku wzrosło do poziomu 5886,93 zł. Wysokie wynagrodzenia w tej sekcji wynikały z tego, że sekcja ta w analizowanym okresie bardzo dynamicznie się rozwijała. Natomiast działalność finansowo-ubezpieczeniowa w gospodarce rynkowej zyskała na znaczeniu, a specjaliści z tego zakresu musieli być dobrze wynagradzani.

Również wysokie wynagrodzenia odnotowano w sekcji administracja publiczna i obrona narodowa. W 2013 roku kształtowały się na poziomie 4120,79 zł i wzrosły: w 2015 roku do 4295,61 zł, w 2018 roku – do 5024,50 zł, a na koniec 2020 roku wyniosły 5942,13 zł. Wynagrodzenia w administracji publicznej i obronie narodowej były stosunkowo wysokie i wynikały z podziału budżetu państwa. W województwie coraz więcej pieniędzy przeznaczano na obronę narodową. Wysokie wynagrodzenia odnotowano ponadto w sekcji edukacja. W 2011 roku kształtowały się na poziomie 3567,24 zł, w 2013 roku było to 3873,26 zł, w 2015 roku 4018,05 zł, w 2018 roku 4296,10 zł, a w 2020 roku wzrosły do 5074,77 zł. Sekcja edukacja była bardzo ważna dla rozwoju regionu. Dobrze wykształcona kadra wpływała na rozwój województwa.

Najniższe natomiast wynagrodzenia w całym analizowanym okresie odnotowano w sekcji zakwaterowanie i gastronomia. W 2013 roku kształtowały się na poziomie 2063,05 zł, w 2015 roku wzrosły one do 2329,52 zł, w 2018 roku do 2720,77 zł, a na koniec 2020 roku wyniosły 3011,80 zł. Stosunkowo mała atrakcyjność turystyczna województwa wpływała na taki poziom wynagrodzeń w tym dziale. W pozostałych sekcjach gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim wynagrodzenia utrzymywały się na zbliżonym poziomie.

Tabela 1. Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020 (w zł)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OGÓLEM	3165,93	3244,84	3374,56	3472,52	3705,65	3954,13	4259,60	4538,11
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	4511,23	4847,79	4865,26	5209,44	5226,59	5465,00	5760,42	5616,64
Przemysł	3210,70	3293,09	3468,98	3569,50	3879,68	4096,79	4421,23	4648,33
Budownictwo	2546,93	2650,00	2727,21	2858,63	2987,61	3205,85	3432,28	3645,00
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	2453,68	2514,72	2637,88	2735,42	2965,55	3270,88	3458,15	3573,78
Transport i gospodarka magazynowa	2405,13	2434,23	2576,43	2663,20	2867,21	3041,56	3208,46	3386,60
Zakwaterowanie i gastronomia	2063,05	2246,43	2329,52	2409,71	2626,92	2720,77	2952,34	3011,80
Informacja i komunikacja	3351,94	3601,09	3729,13	3891,27	4321,60	4619,60	4865,75	5099,11
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	4434,61	4582,28	4548,98	4652,67	4833,43	5266,86	5545,20	5886,83
Obsługa rynku nieruchomości	3336,46	3417,69	3530,72	3668,13	4554,70	4807,62	5126,35	5326,78
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	4120,79	4216,72	4295,61	4573,86	4814,94	5024,50	5389,27	5942,13
Edukacja	3873,26	3928,54	4018,05	4043,49	4113,00	4296,10	4668,84	5074,77
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	3412,84	3439,23	3648,72	3762,11	4035,38	4536,39	4999,83	5420,76
Pozostała działalność usługowa	2621,47	2665,72	2728,59	2842,72	2882,78	3154,09	3179,93	3578,42

Źródło: opracowanie własne na podstawie: Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto za: (Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego 2014, s. 179; 2015, s. 181; 2016, s. 181; 2017, s. 181; 2018, s. 181; 2019, s. 181; 2020, s. 57; 2021, s. 57).

ODCHYLENIA OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

Przeprowadzone analizy dowodzą, że w latach 2013–2020 występowały duże nierówności i istotne zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w województwie świętokrzyskim (tabela 2.). Najwyższe przeciętne wynagrodzenia i największe nierówności odnotowano w sekcji rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w województwie były wyższe w 2013 roku o 42,49%, w 2014 roku o 49,40%, w 2015 roku o 44,17%, w 2017 roku o 41,04%, w 2018 roku o 38,21%, a w 2020 roku o 23,77%. Duże nierówności i różnice odnotowano w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w województwie były wyższe w 2013 roku o 40,07%, w 2014 roku o 41,22%, w 2015 roku o 34,80%, w 2017 roku o 30,43%, w 2018 roku o 33,20%, a w 2020 roku o 29,72%. Również duże różnice zaobserwowano w administracji publicznej i obronie narodowej. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w województwie były wyższe w 2013 roku o 30,16%, w 2014 roku o 29,95%, w 2015 roku o 27,29%, w 2017 roku o 29,94%, w 2018 roku o 27,07%, a w 2020 roku o 30,94%. Natomiast w sekcji zakwaterowanie i gastronomia wystąpiły najniższe przeciętne wynagrodzenia w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w województwie. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w województwie były niższe w 2013 roku o 34,84%, w 2014 roku o 30,77%, w 2015 roku o 30,97%, w 2017 roku o 29,11%, w 2018 roku o 31,19%, a w 2020 roku o 33,63%. W pozostałych sekcjach przeciętne wynagrodzenia w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w województwie kształtowały się na zbliżonym poziomie. Taka sytuacja w przeciętnych wynagrodzeniach w sekcjach gospodarki narodowej w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w województwie utrzymywała się do końca 2020 roku. W analizowanym okresie występowały duże nierówności i duże różnice w wynagrodzeniach w sekcjach w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w województwie.

Tabela 2. Odchylenia od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020 (w %)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OGÓLEM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	+42,49	+49,40	+44,17	+50,02	+41,04	+38,21	+35,23	+23,77
Przemysł	+1,41	+1,49	+2,80	+2,79	+4,70	+3,61	+3,79	+2,43
Budownictwo	-19,55	-18,33	-19,18	-17,68	-19,38	-18,92	-19,42	-19,68
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	-22,50	-22,50	-21,83	-21,23	-19,97	-17,28	-18,82	-21,25
Transport i gospodarka magazynowa	-24,03	-24,98	-23,65	-23,31	-22,63	-23,08	-24,68	-25,37
Zakwaterowanie i gastronomia	-34,84	-30,77	-30,97	-30,61	-29,11	-31,19	-30,69	-33,63
Informacja i komunikacja	+5,88	+10,98	+10,51	+12,06	+16,62	+16,83	+14,23	+12,36
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	+40,07	+41,22	+34,80	+33,99	+30,43	+33,20	+30,18	+29,72
Obsługa rynku nieruchomości	+5,39	+5,33	+4,63	+5,63	+22,91	+21,58	+20,35	+17,38
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	+30,16	+29,95	+27,29	+31,72	+29,94	+27,07	+26,52	+30,94
Edukacja	+22,34	+21,07	+19,07	+16,44	+10,99	+8,65	+9,61	+11,83
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	+7,80	+5,99	+8,12	+8,34	+8,90	+14,73	+17,38	+19,45
Pozostała działalność usługowa	-17,20	-17,85	-19,14	-18,14	-22,21	-20,23	-25,35	-21,15

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 1.

DYNAMIKA WZROSTU WYNAGRODZEŃ WEDŁUG SEKCJI W WOJEWÓDZTWIE ŚWIĘTOKRZYSKIM

W toku dalszej analizy zaprezentowano także dynamikę wzrostu przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagrodzeń brutto według sekcji w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020 przyjmując rok poprzedni = 100 (tabela 3.).

Z danych przedstawionych w tabeli 3. wynika, że wystąpiły dość istotne nierówności i zróżnicowanie tempa wzrostu przeciętnych wynagrodzeń. W 2013 roku przeciętne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 3,12%, w pozostałej działalności usługowej wzrosły one o 19,27%, a w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie spadły o 4,40%. W 2014 roku natomiast wystąpiły większe różnice; przy wzroście przeciętnych wynagrodzeń brutto ogółem o 2,49%, w zakwaterowaniu i gastronomii wzrosły one o 8,89%, a w ochronie zdrowia i pomocy społecznej wzrosły tylko o 0,77%.

Mniejsze różnice zanotowano w latach 2016–2020. Mimo że przeciętne wynagrodzenia w województwie świętokrzyskim w 2017 roku wzrosły o 6,71%, to w obsłudze rynku nieruchomości wzrosły one o 24,17%, a w innych wzrost wyniósł tylko o 0,33% (rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo). W 2019 roku, gdy przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 7,73%, to w ochronie zdrowia i pomocy społecznej wzrosły o 10,22%, a w pozostałej działalności usługowej przyrost wyniósł 0,82%. Z kolei w 2020 roku, gdy przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 6,54%, to w pozostałej działalności usługowej wzrosły o 12,53%, a w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie spadły o 2,50%.

Porównując dynamikę wzrostu przeciętnych wynagrodzeń brutto między sekcjami w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020 nietrudno zauważyć, iż we wszystkich sekcjach osiągnęte tempo wzrostu w latach 2013–2016 było niższe niż w latach 2017–2020. O skali przyspieszenia dynamiki wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w tym okresie świadczył fakt, że w 2019 roku we wszystkich sekcjach w województwie świętokrzyskim osiągnięto najwyższą dynamikę wzrostu. Zmienność dynamiki wzrostu wynagrodzeń powodowała, że w dłuższym czasie dynamika wzrostu wynagrodzeń między sekcjami gospodarki narodowej w województwie świętokrzyskim w wielu przypadkach się wyrównywała. Występowały przy tym duże nierówności we wzroście wynagrodzeń z okresu na okres.

Tabela 3. Dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020 (w %) rok poprzedni=100

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OGÓLEM	103,12	102,49	104,00	102,90	106,71	106,71	107,73	106,54
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	95,60	107,46	100,36	107,07	100,33	104,56	105,41	97,50
Przemysł	101,91	102,57	105,34	102,90	108,69	105,60	107,92	105,14
Budownictwo	99,16	104,05	102,91	104,82	104,51	107,30	107,06	106,20
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	106,40	102,49	104,90	103,70	108,41	110,30	105,73	103,34
Transport i gospodarka magazynowa	107,22	101,21	105,84	103,37	107,66	106,08	105,49	105,55
Zakwaterowanie i gastronomia	107,15	108,89	103,70	103,44	109,01	103,57	108,51	102,01
Informacja i komunikacja	100,35	107,43	103,56	104,35	111,06	106,90	105,33	104,80
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	100,96	103,33	99,27	102,28	103,89	108,97	105,28	106,16
Obsługa rynku nieruchomości	102,30	102,43	103,31	103,89	124,17	105,55	106,63	103,91
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	103,38	102,33	101,87	106,48	105,27	104,35	107,26	110,26
Edukacja	103,68	101,43	102,28	100,63	101,72	104,45	108,68	108,69
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	102,65	100,77	106,09	103,11	107,26	112,42	110,22	108,42
Pozostała działalność usługowa	119,27	101,69	102,36	104,18	101,41	109,41	100,82	112,53

Źródło: opracowanie własne na podstawie tabeli 1.

ODCHYLENIA OD PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA W POLSCE WEDŁUG SEKCJI PKD

Przeprowadzone analizy dowodzą, że także w Polsce w latach 2013–2020 występowały duże nierówności i istotne zróżnicowanie przeciętnych wynagrodzeń według sekcji PKD w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia (tabela 4). Najwyższe przeciętne wynagrodzenia i największe nierówności odnotowano w sekcji informacja i komunikacja. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce były wyższe w 2013 roku o 67,12%, w 2014 roku o 70,07%, w 2015 roku o 71,07%, w 2017 roku o 74,35%, w 2018 roku o 75,59%, a w 2020 roku o 73,23%. Duże nierówności i różnice odnotowano także w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce były wyższe w 2013 roku o 69,65%, w 2014 roku o 64,00%, w 2015 roku o 66,62%, w 2017 roku o 65,02%, w 2018 roku o 64,19%, a w 2020 roku o 58,47%. Również duże różnice zaobserwowano w administracji publicznej i obronie narodowej. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce były wyższe w 2013 roku o 24,41%, w 2014 roku o 23,40%, w 2015 roku o 22,51%, w 2017 roku o 17,54%, w 2018 roku o 21,04%, a w 2020 roku o 23,93%.

Natomiast w sekcji zakwaterowanie i gastronomia wystąpiły najniższe przeciętne wynagrodzenia w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Wynagrodzenia w tej sekcji w stosunku do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce były niższe w 2013 roku o 38,34%, w 2014 roku o 37,24%, w 2015 roku o 37,06%, w 2017 roku o 33,62%, w 2018 roku o 34,72%, a w 2020 roku o 36,39%.

W pozostałych sekcjach przeciętne wynagrodzenia kształtowały się na zbliżonym poziomie do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce. Taka sytuacja w przeciętnych wynagrodzeniach w sekcjach gospodarki narodowej w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce utrzymywała się do końca 2020 roku. W analizowanym okresie występowały duże nierówności i duże różnice w wynagrodzeniach w sekcjach w porównaniu do przeciętnego wynagrodzenia w Polsce.

Tabela 4. Odchylenia wynagrodzeń w sekcjach według PKD od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia brutto w Polsce w latach 2013–2020 (w %)

Wyszczególnienie	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
OGÓLEM	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	+11,63	+10,48	+11,27	+10,28	+5,03	+6,67	+4,63	+1,17
Przemysł	+1,98	+2,64	+1,94	+1,46	+1,91	+1,94	+1,57	+0,44
Budownictwo	-16,39	-17,87	-17,67	-17,36	-17,04	-16,55	-16,49	-17,62
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	-17,71	-17,14	-16,11	-14,34	-12,92	-12,19	-11,43	-12,05
Transport i gospodarka magazynowa	-10,32	-10,66	-11,21	-12,36	-12,24	-12,54	-13,36	-15,35
Zakwaterowanie i gastronomia	-38,34	-37,24	-37,06	-35,38	-33,62	-34,72	-34,32	-36,39
Informacja i komunikacja	+67,12	+70,07	+71,07	+74,22	+74,35	+75,59	+71,56	+73,23
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	+69,65	+64,00	+66,62	+64,34	+65,02	+64,19	+60,50	+58,47
Obsługa rynku nieruchomości	+5,34	+4,35	+4,29	+4,22	+5,60	+3,37	+1,26	-0,07
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	+24,41	+23,40	+22,51	+24,43	+17,54	+21,04	+21,50	+23,93
Edukacja	+6,23	+6,30	+5,77	+3,05	-0,65	-2,42	-1,18	+1,08
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	-6,51	-8,49	-8,75	-7,41	-6,49	-3,83	-1,52	+0,23
Pozostała działalność usługowa	-28,01	-21,33	-22,18	-20,07	-22,92	-21,08	-25,02	-24,80

Źródło: opracowanie i obliczenia własne na podstawie: *Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według sekcji za: (Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2014, s. 270; 2015, s. 272; 2016, s. 272; 2017, s. 270; 2018, s. 273–274; 2019, s. 273–274; 2020, s. 274–275; 2021, s. 273–274).*

DYNAMIKA WZROSTU WYNAGRODZEŃ WEDŁUG SEKCJI W POLSCE

W toku dalszej analizy uwzględniono także dynamikę wzrostu przeciętnych miesięcznych nominalnych wynagrodzeń brutto według sekcji w Polsce w latach 2013–2020 przyjmując rok poprzedni = 100 (tabela 5.).

Z danych zawartych w tabeli 5. wynika, że wystąpiły dość istotne nierówności i zróżnicowanie tempa wzrostu przeciętnych wynagrodzeń. W 2013 roku przeciętne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 3,65%, w pozostałej działalności usługowej wzrosły one o 13,16%, a w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wzrosły tylko o 0,75%. Stopa inflacji w 2013 roku wyniosła 0,9%. W 2014 roku natomiast wystąpiły większe różnice; przy wzroście przeciętnych wynagrodzeń brutto ogółem o 3,22% w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wzrosły one o 5,10%, a w działalności finansowej i ubezpieczeniowej wzrosły tylko o 0,66%. Stopa inflacji w 2014 roku wyniosła 0,90%. W 2015 roku przeciętne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 3,46%, w działalności finansowej i ubezpieczeniowej wzrosły o 5,11%, a w pozostałej działalności usługowej wzrosły tylko o 0,75%. W 2015 roku była deflacja, która wyniosła 0,9%.

Mniejsze różnice notowano w latach 2016–2020. Mimo że przeciętne wynagrodzenia w Polsce w 2017 roku wzrosły o 5,71%, to w zakwaterowaniu i gastronomii wzrosły o 8,60%, a w innych spadły o 0,14% (administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne). Stopa inflacji w 2017 roku wyniosła 2,0%. W 2019 roku, gdy przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 7,19%, to w ochronie zdrowia i pomocy społecznej wzrosły o 9,77%, a w pozostałej działalności usługowej wzrosły tylko o 1,83%. Stopa inflacji w 2019 roku wyniosła 2,3%. W 2020 roku, gdy przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto ogółem wzrosły o 6,22%, to w administracji publicznej i obronie narodowej; obowiązkowych zabezpieczeniach społecznych wzrosły o 8,34%, a w rolnictwie, leśnictwie, łowiectwie i rybactwie wzrosły tylko o 2,70%. Stopa inflacji w 2020 roku wyniosła 3,4%.

Porównując dynamikę wzrostu przeciętnych wynagrodzeń brutto między sekcjami w Polsce w latach 2013–2020 nietrudno zauważyć, iż we wszystkich sekcjach osiągnięte tempo wzrostu w latach 2013–2016 było niższe niż w latach 2017–2020. O skali przyspieszenia dynamiki wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto w tym okresie świadczył fakt, że w 2019 roku we wszystkich sekcjach w Polsce osiągnięto relatywnie najwyższą dynamikę wzrostu. Zmienność dynamiki wzrostu wynagrodzeń powodowała, że w dłuższym czasie dynamika wzrostu wynagrodzeń między sekcjami gospodarki narodowej w Polsce w wielu przypadkach się wyrównywała. Występowały duże nierówności we wzroście wynagrodzeń z okresu na okres. W analizowanym okresie dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji w Polsce była wyższa niż stopa inflacji, aczkolwiek inflacja rosła.

Tabela 5. Dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji w Polsce w latach 2013–2020 (w %) rok poprzedni=100

	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Wyszczególnienie								
OGÓŁEM	103,65	103,22	103,46	103,69	105,71	107,15	107,19	106,22
Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	100,75	105,10	104,20	102,77	100,68	108,82	105,15	102,70
Przemysł	104,55	103,00	102,75	103,21	106,19	107,17	106,81	105,03
Budownictwo	101,40	103,65	103,71	104,08	106,13	107,78	107,27	104,77
Handel, naprawa pojazdów samochodowych	103,39	104,20	104,74	105,89	107,47	108,04	108,12	105,47
Transport i gospodarka magazynowa	102,92	103,56	102,82	102,36	105,86	106,77	106,20	103,78
Zakwaterowanie i gastronomia	104,33	104,36	103,76	106,47	108,60	105,36	107,85	102,88
Informacja i komunikacja	104,50	104,18	104,08	105,60	105,79	107,91	104,73	107,25
Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	102,74	100,66	105,11	102,27	106,15	106,61	104,79	104,88
Obsługa rynku nieruchomości	103,02	102,88	103,40	103,63	107,11	104,89	105,01	104,82
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	102,94	103,08	102,72	105,32	99,86	110,34	107,61	108,34
Edukacja	104,23	102,71	102,95	101,02	101,92	105,24	108,56	108,64
Ochrona zdrowia i pomoc społeczna	102,24	102,43	103,17	105,22	106,76	110,20	109,77	108,10
Pozostała działalność usługowa	103,31	103,31	102,35	106,50	101,95	109,71	101,83	106,54

Źródło: Opracowanie i obliczenia własne na podstawie: *Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto według sekcji za: (Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej 2014, s. 270; 2015, s. 272; 2016, s. 272; 2017, s. 270; 2018, s. 273–274; 2019, s. 273–274; 2020, s. 274–275; 2021, s. 273–274).*

PODSUMOWANIE

W województwie świętokrzyskim występowało stosunkowo duże zróżnicowanie wynagrodzeń. To rynek i warunki na nim panujące dyktują poziom wynagrodzeń. Najwyższe wynagrodzenia były w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Wysokie wynagrodzenia wynikały z tego, że sekcja ta w analizowanym okresie bardzo dynamicznie się rozwijała. Natomiast działalność finansowo-ubezpieczeniowa w gospodarce rynkowej zyskała na znaczeniu, a specjaliści z tego zakresu musieli być dobrze wynagradzani. Również w administracji publicznej i obronie narodowej wynagrodzenia były wysokie. Najniższe natomiast w sekcji zakwaterowanie i gastronomia. Województwo świętokrzyskie jest mało atrakcyjne gospodarczo i turystycznie.

Wynagrodzenia są zależne od sytuacji, jaka występuje w gospodarce oraz poziomu konkurencyjności regionów. Atrakcyjność regionów jest podyktowana często walorami wynikającymi z położenia geograficznego. Region o wysokich wynagrodzeniach nie jest konkurencyjnym dla ewentualnego podjęcia inwestycji na tym terenie. Wyższy poziom wynagrodzeń oznacza dla przedsiębiorstw wyższe koszty prowadzenia działalności gospodarczej. Przy dużej koncentracji przemysłu może dojść do sytuacji, gdzie konkretny podmiot gospodarczy staje się decydem w zakresie kształtowania polityki wynagrodzeń, tzw. liderem wyznaczającym rynkowy poziom płac. W analizowanym okresie dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji w województwie była wyższa niż stopa inflacji, aczkolwiek inflacja rosła.

BIBLIOGRAFIA

- Beck-Krala, E. (2021). *Wynagrodzenia pracowników w organizacji. Teoria i praktyka*. Kraków: AGH.
- Borkowska, S. (1992). *Jak wynagradzać?* Warszawa: Instytut Organizacji Przemysłu Maszynowego.
- Jacukowicz, Z. (2000). *Zróżnicowanie płac w Polsce, w krajach Unii Europejskiej i w USA*. Warszawa: IPiSS.
- Jarmołowicz, W., Strużyna, A. (2003). Regionalne zróżnicowanie płac. W: W. Jarmołowicz (red.), *Rynek pracy w warunkach zmian ustrojowych* (s. 146–159). Poznań: Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu.
- Jarmołowicz, W., Knapieńska, M. (2007). Wynagradzanie za pracę i ich rola w motywowaniu do pracy. W: W. Jarmołowicz (red.), *Gospodarowanie pracą we współczesnym przedsiębiorstwie. Teoria i praktyka* (s. 107–132). Poznań: Wydawnictwo Forum Naukowe.
- Listwan, T. (2002). *Zarządzanie kadrami*. Warszawa: Wydawnictwo C.H. Beck.
- Nyk, M. (2016). *Polityka wynagrodzeń w Polsce. Teoria i praktyka*. Warszawa: Difin.

- Pocztowski, A. (1998). *Zarządzanie zasobami ludzkimi. Zarys problematyki i metod*. Kraków: Antykwa.
- Rocznik Statystyczny Województwa Świętokrzyskiego (wydania 2014–2021). Kielce: Urząd Statystyczny.
- Rocznik Statystyczny Rzeczypospolitej Polskiej (wydania 2014–2021). Warszawa: GUS.

Streszczenie

Celem artykułu jest przeprowadzenie oceny różnic w poziomach wynagrodzeń i analiza zróżnicowania wynagrodzeń według sekcji PKD w województwie świętokrzyskim w latach 2013–2020. Wykorzystano do tego dane na temat przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji PKD w województwie świętokrzyskim, na podstawie których obliczono procentowe odchylenia od przeciętnego wynagrodzenia w województwie oraz dynamikę wzrostu. Analiza wynagrodzeń została przeprowadzona także dla Polski. W obliczeniach wykorzystano dane statystyczne publikowane w Rocznikach Statystycznych Urzędu Statystycznego w Kielcach i Głównego Urzędu Statystycznego w Warszawie za lata 2013–2020.

W województwie świętokrzyskim występowało stosunkowo duże zróżnicowanie wynagrodzeń. Najwyższe wynagrodzenia były w sekcji działalność finansowa i ubezpieczeniowa. Wysokie wynagrodzenia wynikały z tego, że sekcja ta w analizowanym okresie bardzo dynamicznie się rozwijała. Natomiast działalność finansowo-ubezpieczeniowa w gospodarce rynkowej zyskała na znaczeniu, a specjaliści z tego zakresu musieli być dobrze wynagradzani. Również w administracji publicznej i obronie narodowej wynagrodzenia były wysokie. Najniższe natomiast w sekcji zakwaterowanie i gastronomia. Województwo świętokrzyskie jest mało atrakcyjne gospodarczo i turystycznie. W analizowanym okresie dynamika wzrostu przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń brutto według sekcji w województwie była zróżnicowana i wyższa niż stopa inflacji, aczkolwiek inflacja rosła.

Słowa kluczowe: wynagrodzenia, płace, województwo, region, sekcje gospodarki narodowej.

Differentiation of salaries between PKD sections in the Świętokrzyskie region

Summary

The aim of the article is to evaluate the differences in wage levels and to analyse the differentiation of wages by PKD (Polish version of NACE classification) section in the Świętokrzyskie region in 2013–2020. The average monthly gross wages and salaries according to the PKD section in the Świętokrzyskie region were used for this purpose, on the basis of which the percentage deviations from the average wage in the region and the growth dynamics were calculated. An analysis of wages and salaries was also carried out for Poland and compared with inflation. For the analysis and evaluation, statistical data published in the Statistical Yearbooks of the Statistical Office in Kielce and the Central Statistical Office in Warsaw for 2013–2020 were used.

In the Świętokrzyskie region there was a relatively large differentiation in salaries. The highest salaries were in the section of financial and insurance activities. High wages resulted from the fact that this section was developing very dynamically in the analysed period. On the other hand, the financial and insurance activity in the market economy gained in importance, and specialists in this

field had to be well rewarded. Salaries were also high in public administration and national defence, while the lowest were in the accommodation and catering section. The Świętokrzyskie region is not very attractive in terms of economy and tourism. In the analysed period, the growth rate of average monthly gross wages and salaries by sections in the region was diversified and higher than the inflation rate, although inflation was rising.

Keywords: salaries, wages, voivodship, region, sections of the national economy.

JEL: J3, J4.